

بحرِ حقیقت خواجہ محمد اصغ شا

پیش الفاظ

کتاب لاجواب بزبان پنجابی " دیوان بصیر " میں نے بغور مطالعہ کی۔ واقعی بے مثال کتاب ہے۔ مضمون و واقعات کے اعتبار سے مستند بلا اختلاف ہے اور اس میں ایک مخصوص انداز اپنایا گیا ہے۔ پڑھنے سے یہ پتہ چلتا ہے کہ یہ اشعار الہامی ہیں۔ کتاب کا پیار سے مطالعہ کرنے کے بعد آپ بھی میرے ہمنوا ہو کر یہ کہنے پر مجبور ہوں گے۔ یہ نسخہ اہلِ دل کے درد کا درمان ہے اور اہلِ نظر کیلئے آنکھوں کی ٹھنڈک کا سامان ہے اور محبّانِ حق کے لئے سکونِ دِل کا پیغام ہے۔ اس میں مصنّف سرکار حضرت سائیں محمد اصغر شاہ چشتی صابری کے نصف شب کے آنسو اور زخمی دل کی آہیں شامل ہیں بلکہ اس کی قلندرانہ پرواز کا مظہر ہے۔ عشق الٰہی کے دیوانے شمع رسالت کے پروانے ہیں۔ میخانہ صابری کے خاص میخوار ہیں۔ نشۂ صابری سے سرشار ہیں کہ ساری رات آنکھوں سے آنسو بہاتے قلم سے موتی برساتے گزار دیتے ہیں۔ آپ کی قلم سے وہ بیش بہا سخن نکلتے ہیں اور سننے والے معرفت کے موتی چُنتے ہیں اور مردان حق سوز و عشق

سے لدُنی بحرِ معانی کا کلمہ حق سنا رہے ہیں۔

اس کلام سے اولیائے کرام کا ایک غیر متناہی سلسلہ قائم کر دیا ہے۔ جو بندگانِ خدا کو خدا سے ملا دیتا ہے۔ یہ کتاب محتاجِ تعارف نہیں۔ اپنی پاکیزگی اور بلند خیالی میں اپنی مثال آپ ہے۔

(مُشک آنست کہ ببوید نہ کہ عطار بگوید)

روشن ضمیر منبع اسرار و رموز سرِ حق

میاں رحمت علی شاہ

لنڈا شریف

غریب نواز ہادی و مُرشد حضرت سائیں

محمد اصغر شاہ گنجاہی

خلیفہ قاضی محمد حنیف چشتی صابری

دینہ

خلیفہ عکیم خواجہ محمد شریف شاہ چشتی صابری

دینہ ضلع جہلم

دسمبر ۱۹۹۲ء

پیش لفظ

بِسۡمِ اللّٰہِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِیۡمِ

سُبۡحٰنَ الَّذِیۡۤ اَسۡرٰی بِعَبۡدِہٖ لَیۡلًا مِّنَ الۡمَسۡجِدِ الۡحَرَامِ اِلَی الۡمَسۡجِدِ الۡاَقۡصَا الَّذِیۡ بٰرَکۡنَا حَوۡلَہٗ لِنُرِیَہٗ مِنۡ اٰیٰتِنَا ؕ اِنَّہٗ ہُوَ السَّمِیۡعُ الۡبَصِیۡرُ ①

شروع خدا کا نام لے کر جو بڑا مہربان نہایت رحم والا ہے۔

وہ (ذات) پاک ہے جو ایک رات اپنے بندے کو مسجد الحرام (یعنی خانہ کعبہ) سے مسجد اقصٰے (یعنی بیت المقدس) تک جس کے گرداگرد ہم نے برکتیں رکھی ہیں لے گیا تا کہ ہم اسے اپنی (قدرت) کی نشانیاں دکھائیں بیشک وہ سننے والا (اور) دیکھنے والا ہے ①

وحید العصر روشن ضمیر ہادی و مرشد حضرت شیخ صوفی محمد شریف چشتی صابری ناصری گوجرہ شریف و درگاہ اقدس حضور سید عبدالکریم شاہؒ چشتی صابری ناصری فیروز آبادی جہلم شریف کے حضور صد شکر ادا کرتا ہوں جن کی پاکیزہ نسبت سے کمترین کو چند الفاظ لکھنے کی سعادت نصیب ہوئی۔

ایں سعادت بازورِ بازو نیست   تا نہ بخشند خدائے بخشندہ

یوں تو کہنے والوں نے بہت کچھ کہا ہے لیکن محمد اصغر شاہ کنجاہی کا "کلام حقیقت کے اعتبار سے منفرد حیثیت اور منفرد مقام رکھتا ہے۔ حقیقت یہ ہے کہ "دیوانِ بصیر" صرف اشعار کا مجموعہ ہی نہیں ہے بلکہ یہ سائیں جی سرکار کے روحانی سفر کی کیفیات، مشاہدات، اثرات اور تبدیلیوں پر مبنی ذاتی حال ہے جو کہ طالبان حقیقت لَا اِلٰہَ اِلَّا اللّٰہ ھو کے لئے نسخۂ کیمیا ہے۔

بندۂ کمترین کو عرصہ تک گاہے گاہے سائیں جی سرکار کی صحبت مجلس سے سرفراز ہونے کا شرف حاصل رہا ہے جو اب تک ہے۔ سلسلہ چشتیہ صابریہ بھیکھیہ جمالیہ میں یہ فقیر اپنے حال و مقام، کلام و اشارات میں کچھ اس طرح سے ہے۔

حُسنِ یوسف، دمِ عیسٰی، ید بیضا داری
آنچہ خوباں ہمہ دارند، تو تنہا داری

"محمد اصغر شاہ کنجاہی" کے اشعار میں بھی اسی صفت کا ظہور ہے کہ سائیں جی سرکار نے اشعار کو اشعار تک ہی محدود نہ رکھا بلکہ لَا مَوجُود اِلَّا اللّٰہ لافانی حقیقت کے سربستہ اسرار و رموز کا انکشاف کیا۔ ان الہامی اشعار کی قدر و قیمت اور اس رہنمائی کو طالبان حقیقت شناس ہی سمجھ سکتے ہیں۔

گفتہ او گفتۂ اللہ بُود — گرچہ از حلقوم عبداللہ بُود

آپ کے اشعار میں جہاں نگاہ بلند سخن دلنواز جاں پرسوز کا منظر آنکھوں کے سامنے آتا ہے وہیں پر حمد و شکر فکر و حیرت حسن عشق عقل تقاضا جاہ و جلال یکتائی یکسوئی محبت و ایثار کا اثر ملتا ہے۔ اس مجموعہ اشعار میں سادگی، شوخیاں اور مزاحیہ رنگ کا اظہار اس انداز سے اختیار کیا گیا ہے کہ اصل نقطہ توحید اپنی جگہ پہ قائم رہتے ہوئے اپنے اثر سے بیگانہ نہیں ہوا۔ اس انداز نے اشعار کو نہ صرف دلکشی ہی بخشی بلکہ پُر بہار بنا دیا ہے۔ سائیں جی سرکار کو سماع سے حدِ جنون تک لگاؤ ہے۔ یہی وجہ ہے آپ کے اشعار میں حقیقت اور اس کا انکشاف فطرت کی دلکشی کا اظہار حیرت و جنون موسیقی کا رنگ خاصی حد تک ملتا ہے۔ طالبانِ حقیقت کی راہنمائی کے پیشِ نظر یہ مجموعہ اشعار منفرد حیثیت سے منفرد مقام رکھتا ہے۔ اور اس مجموعہ اشعار کے بارے میں جو تمام حقیقت کو ظاہر کر رہا ہے۔ یہ کہنا بجا ہو گا کہ

ناقصاں را پیر کامل کاملاں را راہنما

راقم الحروف عبدالوحید چشتی صابری ناصری

ہیڈ ماسٹر گورنمنٹ پرائمری سکول جلوچک

دینہ تحصیل و ضلع جہلم

مکان نمبر ۲ نزد جامع مسجد صدیق اکبر مین بازار

دینہ

فہرست

دُعا

رتی کرم دی بخش دے اک مینوں تولہ عقل دا کھڑیں چا دور مولا
جھگڑے مذہب بھتیں دیہہ پناہ مینوں دل ہویا اے بہت مجبور مولا
غیر وہم دی ضد ہے بُت خانہ کر دے بھن کے تے چکناں چور مولا
آوے امن سکون تے ساہ سوکھا کر دے ختم فساد فتور مولا
توں ہیں بے نیاز معاف کر دے کیتے ہوئے نے بہت قصور مولا
سدھا راہ دکھا دے اک واری تیرا نام ہے ربّ غفور مولا
چشتی صابری جام پلا ایسا ہووے نشہ شراب طہور مولا
رنگ چاہڑ دے علم فرید والا رہے ہر دم خوب سرور مولا
دوربین طریقتی دیہہ ایسی ویکھاں ہر جا طور ظہور مولا
آفتاب توحید طلوع کر دے دِسے ہر شے نور اعلیٰ نور مولا

دُعا

رتی کرم دی بخش دے اک مینوں تولہ عقل دا کھڑیں چا دور مولا
جھگڑے مذہب بھتیں دیہہ پناہ مینوں دل ہویا اے بہت مجبور مولا
غیر وہم دی ضد ہے بُت خانہ کر دے بھن کے تے چکناں چور مولا
آوے امن سکون تے ساہ سوکھا کر دے ختم فساد فتور مولا
توں ہیں بے نیاز معاف کر دے کیتے ہوئے نے بہت قصور مولا
سدھا راہ دکھا دے اک واری تیرا نام ہے ربّ غفور مولا
چشتی صابری جام پلا ایسا ہووے نشہ شراب طہور مولا
رنگ چاہڑ دے علم فرید والا رہے ہر دم خوب سرور مولا
دور بین طریقتی دیہہ ایسی ویکھاں ہر جا طور ظہور مولا
آفتاب توحید طلوع کر دے دِسے ہر شے نور اعلیٰ نور مولا

بجلی پیار پریم دی بال اندر کراں دِل دریا عبور مولا
دم دم دے نال دیدار ہووے رہواں حاضری وِچ حضور مولا
کر کرم دی اک نگاہ ہوواں تیرے حال وِچ مست مشہور مولا
رکھیں قائم مقام ہمیش میرا تیرا ہاں مسکین مشکور مولا
کڈھ ویر تے پیار سِکھا مینوں میری من لے عرض ضرور مولا
چند خاص بصیر سوال میرے ایہہ کریں دُعا منظور مولا

حمدِ باری تعالےٰ

کرناں شروع میں تیرا ای نام لیکے تیری حمد و ثنا بیان باری
کوئی لفظ ادا نئیں کر سکدی تیرے حکم بغیر زبان باری
میں عاجز ہاں مسکین بندہ توں آپ ہیں ربّ رحمان باری
تیری نظر کرم دی نال ہندا جاری عارفاں دا عرفان باری
بخشیں مالکا چشم چراغ جیہنوں ہندی اوسے نوں تیری پچھان باری
ہووے مخفی صوم صلوٰت اوہدی غیبی سنے توحید اذان باری
دوئی غیر ہے وہم خیال سارا تیری یکتا ذات سبحان باری
پردے دوئی دے دور ہٹاؤنا ایں کرنیں بے شمار احسان باری
علیٰ کل شئیٍ قدیر ایں توں خود سارے وچ جہان باری
بے شمار مخلوق نئیں انت کوئی ہر ہر دا رزق رسان باری
وچ پتھراں ہور سمندراں دے تیرا ہر اک وچ دھیان باری
آپو اپنے نال طریقیاں دے بڑے نال آرام دے کھان باری

زمین ہر شے نال سجائی اے توں چن تاریاں نال آسمان باری
توں واحدہٗ لاشریک آپے تیری شان عظیم الشان باری
سانوں راہ وچ بھلیاں بھٹکیاں نوں کھلی روشنی وچ قرآن باری
جیہڑا راہ ھتیں سی گمراہ کردا چک سٹیا دور شیطان باری
توں ہیں لاوجود وجود اندر ہویا پک یقین ایمان باری
ذرّے ذرّے وچ موجود ہو کے ہیں فیر وی لا مکان باری
وکھو وکھ نے پھلاں نوں رنگ کیتے تیرے رنگاں توں واہ قربان باری
ظاہر ہو کے فیر وی ہیں باطن حیرت وچ حیران انسان باری
ہر شے ہے بے حساب تیری تیرے ہر شے وچ میزان باری
بہت بڑا ہے کاروبار نظام تیرا خود آپ ہیں توں نگہبان باری
ہر کوئی محتاج گدا تیرا سب شہنشاہ سلطان باری
خود آپ بصیر چڑھاؤناں ایں عشق عاشقاں دا پروان باری

در نعت شریف حضور صلی اللہ علیہ وسلم

والی دو جہان دی شان لکھاں جیہدا پاک محمدؐ نام سوہناں
کُل نبیاں دا سردار ہویا دو جگ دا خاص امام سوہناں
دِسے صورت وِچ قرآن شیشے صورت سیرت وِچ مدام سوہناں
ہوئی شان بیان قرآن اندر کیتا ہویا اے کم تمام سوہناں
ٹھنڈ پا کے کفر دے وِچ سینے کرے کفر تھیں ظاہر اسلام سوہناں
بُتاں منیاں حق رسول آیا جاں سُنیا پاک کلام سوہناں
حے دال نے ظلم دی حد بھنّی کیتا میم نے شروع نظام سوہناں
چھٹی ہو گئی بُت پجاریاں دی سن کے ذکر توحید پیغام سوہناں
ساقی کر کے دست دراز دیوے شیریں سخن زبان تھیں جام سوہناں
سُکّے رکھاں دے جاگ پیئے بھاگ مُتے ہویا فیض جہان تے عام سوہناں
ہر ہر دی عید سعید ہوئی ہویا امن سکون آرام سوہناں
مخفی راز معراج بصیر جانے پایا آپ حضور مقام سوہناں

قلم نال سوال

اک دن قلم دے نال میں گل کیتی دس بھیڑیئے توں بدنیتی اے نی
نبیؐ ولیؒ دے نال ناں گھٹ کردی منہ پاٹیے چپ چپیتی اے نی
اگے ہو کے نڑیں توں عارفاں دے منہ کالئے گل کیتی اے نی
کر کے منہ نیواں مسکراونی ایں کہی بھنگ شراب توں پیتی اے نی
کجھ اپنی دس دلیل مینوں کی لکھناں میرے توں سیتی اے نی
حال حال کوکیں تیرے نال ہو وے میرے نال جویں توں کیتی اے نی
سڑیں عشق دی اگ سوا ہو ویں نکل جائے تاں سب پلیتی اے نی
اگے اوکھیاں گھاٹیاں سخت پینڈے راہ رکیں ناں رنگ رنگیتی اے نی
چلیں چال ناں کسے دے نال ہو ویں لگا عشق نئیں بے میتی اے نی
چل اٹھ جھٹ پٹ تیار ہو جا ویکھیں نال بصیر کی بیتی اے نی

جوابِ قلم

جنگل بیلیاں وچہ میں ہوئی پیدا گل سننی تے تُساں ضرور ہوئی
ہرا پہن لباس میں خوش رہندی ہو جوان میں وچہ سرور ہوئی
سر پہن جوانی دا تاج سوہناں اُچی لمّی تے وانگ کھجور ہوئی
آکے لہر شباب نے مار دتی کنڈھے اُتے سوہنی پُر نور ہوئی
لُڈی پاوندی ساں وچہ بیلیاں دے دلوں نئیں سی کدی رنجور ہوئی
وا وچہ مستانی میں حال کھیڈاں مینوں وہندیاں ہیر مجبور ہوئی
ہندی عاجزی لے وچہ عارفاں دے رہی آپ میں بہت مغرور ہوئی
سُک سڑ کے جدوں میں ہوئی کاناں وچہ تھلاں دے کستی مشہور ہوئی
مخفی راز میرا جیہڑا جان داسی اوہدے واسطے میں فتور ہوئی
کٹ چھری دے نال لے گیا مینوں اگوں جانے اوہ کی حضور ہوئی

قرآنِ پاک توریت انجیل تِنے چوتھی لکھی ہور زبور ہوئی

لکھے آپ سارا میرا منہ کالا مینوں آکھدا وچہ قصور ہوئی

پتہ مینوں وی نہیں ایہہ کی ہویا چُپ کر کے وچہ صبور ہوئی

چل چلاں گی نال بصیر جے کر میرے صاحب نوں گل منظور ہوئی

گل سناؤ

اچھا گل میں اک سنا دیناں کرناں گل تھیں میں انکار کی اے
گلاں میریاں اوالّیاں نے کرنی کسے نے سوچ وچار کی اے
ایویں انھّی نوں بولا دھروئی پھروا سُنی انھی دی بولے پکار کی اے
ویکھ دل دی اکھ دے نال دلّی تیرے واسطے دوستا کار کی اے
ایویں جان کے اکھ توں بیٹ رکھی پٹ اکھ تے تھیر غبار کی اے
ہونی کُتیا موتائی شکار ویلے اوس مارنا فیر شکار کی اے
کیوں عقل دماغ خراب ہویا وگی روز ازل تھیں مار کی اے
چِٹا جھاٹا تے ہویا خراب آٹا دس کھٹیا ایس بازار کی اے
کیوں چھپ کے وقت گزارناں ایں دیناں کسے وا دس ادھار کی اے
نیواں ہو کے وقت گزارناں ایں تیرے سر تے کسے وا بجار کی اے
سن غور دے نال توں گل میری میری گل دی ویکھ رفتار کی اے
جد اپنا آپ توں دیکھیا نئیں وچہ دیکھیا توں سنسار کی اے
ہوئی زندگی خواب خیال تیری کیتا زندگی وچہ تیار کی اے
گل نال مذاق دے ٹالناں ایں کرناں مورکھا توں اعتبار کی اے

مُٹھ مٹی دی جیہدا گمان کرنیں پچھ میرے توں ایہدا وقار کی اے
کانی کوڈی ناں پا گلا مُل ایہدا دینا کسے نے لکھ دینار کی اے
ہے زندگی مثل حباب تیری اساں آکھناں ہور سرکار کی اے
آخر نکل جلوس ضرور جاناں رہناں بیٹھ توں پیر پسار کی اے
گل ساری اے سونے دی مُہر ورگی ہور گل دی دس تکرار کی اے
توں اجے وی کلّی دبائی جانئیں میری گل وا دس ہُن عار کی اے
رکھے پیر جے بیڑیاں دونہہ اُتے لاناں اوہناں نے کسے نوں پار کی اے
بیڑی اک وی جدوں ناں کم آوے لیناں دونہہ تے ہو اسوار کی اے
لیناں آر تھئیں پار کی دس مینوں دیکھ آر تے پار وشکار کی اے
دس آر تے یا توں پار دا ایں تینوں آر تے پار دی سار کی اے
جیہدی عشق نے پھکڑی پھُل کیتی راضی ہوناں اوس بیمار کی اے
پھڑ کے دیکھ دے نیم حکیم نبضاں ہندا اوس نوں دس بخار کی اے
گل سمجھنے واسطے اک ہوندی لاناں گلاں دا ہور انبار کی اے
کر بند کلام بصیر اپنا لیناں مغز کھپا کے یار کی اے

ہیرے موتی

وحدانیت دا ایہہ اک علم لکھاں ایس علم نوں عالم ناں جان دیندے
موتو قبل انت موتو ہون جیہڑے سدا موج حیاتیاں مان دیندے
ہر نال اوہ ہر دم ہرے رہندے ہر ہر کے ہر پچھان دیندے
کنکر سڑک دی وانگ اوہ پھرن رُلدے ہیرے موتی اوہ ہر دی کان دیندے
کم شیر والے بنے رہن مانوں کسے اگے ناں چھاتیاں تان دیندے
لکی کیڑی توں وی جیہڑے ہون چھوٹے ہندے ہاتھی ناں اوہناں دے ہان دیندے
اپنے لکھاں نوں عشق دی اگ لا کے کلی ساڑ کے سواہ نوں چھان دیندے
قلب اپنا بلب جگاییندے چن تارے ناں اوہناں دی شان دیندے
واحد گُر دا گُر پکان والے سچے موتی اوہی خاندان دیندے
بُھکھ دُکھ دا صبر بصیر کردے خواہشمند ناں کسے دے نان دیندے

ہر دا رنگ

اکھیں ویکھیا نہیں بیان ہندا ہویا ہر تھیں چھپیا حال وی ناں
ہر ویکھ دا ہر نوں ہر ویلے ہندا ہر نوں کوئی جمال وی ناں
اکھیں ہر دیاں کرن دیدار ہر دا اکھاں ہر دیاں کرن خیال وی ناں
ہر نحن اقرب آکھدا اے ہندا ہر دے ہر کوئی نال وی ناں
لبھ اپنا آپ کھڑاچیاں توں وچہ جنگل بیلیاں بھال وی ناں
لبھیں اپنے آپ نوں وچہ آپے پائیں ہور اجھی توں فال وی ناں
ہندی یاد دی یاد ناں یاد کرنی ہندی کرنی حسن خصال وی ناں
ہویا فعل دا فعل مختار آپے کرے ہر کوئی فعل مجال وی ناں
ہر وسدا اے ہر رنگ دے وچہ رنگ اوس دا ہر اکوئی لال وی ناں
ہویا مالک ہر خزانیاں دا ہویا ہر دے کول کوئی مال وی ناں
شرع آکھدی گل ناں مول آکھیں حق آکھدا گل نوں ٹال وی ناں
گھر اپنا آپ اجاڑ کے تے ہویا گھر اجاڑ کنگال وی ناں

ہندا ویکھناں بڑا دشوار ہرنوں ہر دیکھدا ہندا محال وی ناں
چلے ہر دی گل تے ہر چلے چلے ہر بصیر کوئی چال وی ناں

سانجھا کھاتہ

ہر حال اندر حل آپ ہو کے بیٹھا جہی کوئی کھیڈ کھلار ہاں ہیں
لا باغ نوں مالی ویران کردا سارے باغ دی سوچ وچار ہاں ہیں
باغ وچہ مالی وچہ باغ مالی پتے پھول ڈالی گلزار ہاں ہیں
وچہ باغ مالی باغ باغ مالی ہویا باغ دی باغ بہار ہاں ہیں
سارا باغ مالی ہویا بہت عالی ہر پال دی پال قطار ہاں ہیں
کثرت وچہ ہوئے بوٹے بہت سارے واحد باغ ہویا اکسار ہاں ہیں
ہویا باغ دے واسطے رحمتاں دی ابر وسدا نال پیار ہاں ہیں
جدوں غضب دے وچ میں آجاواں کردا مول ناں کدی اُدھار ہاں ہیں
من منتے تے باغ آباد رکھاں ہر رنگ دے وچہ تیار ہاں ہیں
کدی بن کے قہر طوفان آنواں لاندا پیٹ کے جڑوں انبار ہاں ہیں

خاصاں واسطے کرن کلام عارف عاماں واسطے جٹ گوار ہاں میں
ہر صفت موصوف بصیر ہووے کدی صفت جبار قہار ہاں میں

تبدیلیاں

اک الف دا بیج عجیب ڈٹھا اوس وچہ گُر ہر اک میل دینے
بھاویں اوہدے ہتھیں باہر کوئی لکھ آوے تاں وی پھول پتے اوہدی بیل دینے
کئیاں صورتاں وچہ تبدیل ہندا جیوں پانی اُتے گھوڑے تیل دینے
باہجہ اوس دے تاں کوئی دوسرا اے ایہہ کھیل سارے اوہدی کھیل دینے
لکھ وار بغاوتاں کرے کوئی آخر کار اسیر اوہدی جیل دینے
گُرو ہر دے نال بصیر جوڑے جیوں ڈبے جوڑے کسے ریل دینے

بہار

کیتا میرے تے کرم سرکار جیہڑا ایہہ نئیں سی وچہ دماغ میرے
دِتی روشنی بخش سرکار ایسی کیتے روشن چشم چراغ میرے
رہیا غیر دا نام نشان ناہیں دھو تے امڑے نال سنے داغ میرے
گئی خزاں بصیر بہار آئی طوطا بول پیا وچہ باغ میرے

مداری

ساری کھیڈ دا کھیڈ مدا لیا توں تیرے جھولے دا سارا سامان ڈِٹھا
تیری بنسری پئی آواز دیوے نال ڈورو وی تیرا کھڑکان ڈِٹھا
ایسا کریں تماشا توں جگ اندر خلقت وچہ میں تیرا دھیان ڈِٹھا
کدی اک تھئیں دو بنا لینا ایں کدی دو تھئیں اک بنان ڈِٹھا
اگے ایس تھئیں ہور کمال تیرا جدوں اک دا نئیں نشان ڈِٹھا
مخلوقات ساری تینوں دیکھ دی اے ایسا تیرا میں چھپن چھپان ڈِٹھا

پتہ لگن نہ دیوے توں کسے تائیں سارا جگ ہیں ہندا حیران ڈٹھا
عاشق تیرے تماشے نوں جاندے نیں منہ پا کے جیہناں گریبان ڈٹھا
ہویا جیہڑا وی تیری تلاش اندر ہندا اوسے دا جھگا ویران ڈٹھا
اسماعیل دی جگہ تے بنیں دنبہ ہویا امام حسینؑ قربان ڈٹھا
یونسؑ مچھی تے پیٹ وچہ رہے زندہ بیڑا نوحؑ دا وچہ طوفان ڈٹھا
کتے نار گلزار تیار کر کے ابراہیمؑ اُتے مہربان ڈٹھا
یوسف کُٹھا سُٹیا کھوہ اندر دیندا بھائیاں نوں فیر وی دان ڈٹھا
کھادا ماس ایوبؑ دا کیڑیاں نے کتے آریوں چرن چران ڈٹھا
مَنْ عَارَفَ نَفْسَہٗ آپ آکھیں ایہہ ظاہر بظاہر فرمان ڈٹھا
بس فَقَدْ عَارَفَ رَبَّہٗ رب اپنا آپ پچھان ڈٹھا
کدی بحر ہوویں کدی ہوویں قطرہ کدی قطریوں بحر روان ڈٹھا
ہوویں بحر جاں اپنی لہر اندر کریں ہر شے صاف میدان ڈٹھا
زاہد کہن مسیت نوں گھر تیرا کجھ آکھدے لامکان ڈٹھا
بیوی تیری تے ناں کوئی بال بچہ ناں تیرا کوئی ہور مہمان ڈٹھا

کجھ آکھدے عرش مقیم تینوں نیئں بیٹھیاں وچہ آسمان ڈٹھا
ایہہ تے فرش بھیں عرش تے آکھدینے میں تے ایتھے ای اوہ رحمان ڈٹھا
جیہڑے آکھدے قبر عذاب دیندی مر کے اوہناں نیئں قبرستان ڈٹھا
جیہڑا اکرے پیا اوہو بھرے پیا الویں اوہناں دا ڈرن ڈران ڈٹھا
فَوْقَ کُلِّ الَّذِیْ عِلْمٌ عَلِیْمُ ہووے خود عالم اکبر انسان ڈٹھا
ہے سَمِیْعٌ بَصِیْرٌ عَلِیْمُ آپے اکھ کن تے بند زبان ڈٹھا

اپنا حال

اول آخر تے ناں کوئی ظاہر باطن وچہ اک ناں دو شمار ہاں میں
نیئں جگ وچ تے وچہ رہائش میری شہر گلی ناں وچہ بازار ہاں میں
قوم نائی مراسی ناں جٹ جوگی ناں کوئی قوم ترکھان لوہار ہاں میں
ناں موچی مصلّی ناں ہور رائیں ناں درزی تے تیلی کمہار ہاں میں
نہ شیخ جولاہ تے مغل ماچھی نہ بٹ راٹھور تے ڈار ہاں میں
قوم کماں بھیں لئی بنا آپے کوئی پینجا ناں قوم سنیار ہاں میں

ڈاکو چور تے ناں کوئی جیب کُترا بُرا بھلا تے ناں بدکار ہاں میں
ہندی سندھی تے نہ کوئی ہور تُرکی ناں چست چالاک ہوشیار ہاں میں
جانور تے ہور مخلوق وچوں مچھ کچھ نہ کوئی سنسار ہاں میں
حاکم حاکماندا کمی کامیاندا ہویا وچہ ناں خودی ہنکار ہاں میں
محرم راز نوں حال معلوم سارا جانی جاندا جان نثار ہاں میں
کوئی قوم نہ ذات حقیر ہوکے اپنا حال بصیر پکار ہاں میں

جوگی

لیا جوگیا سمجھ اسرار تیرا جدوں وچہ توں یار عقیل آیوں
تیرے راز نوں خاص تے جاندینے وچہ عاماندی عقل قلیل آیوں
وچہ بالنے ققنس وانگ جل کے بڑا ہوکے یار علیل آیوں
اگوں روپ بھروپ وٹا کے تے نواں پہن لباس رنگیل آیوں
لاالٰہ نیئں معبود کوئی الاّ اللہ ہو وچہ جلیل آیوں
صورت آدم نام صفی اللہ ہر صورت وچہ دلیل آیوں

بدھی ہرنے صف ہر شے اوہو ہر ہر دی وچہ شکیل آیوں

لیا دم جاں ہر نوں دم آیا ہر دم دی سوچ سبیل آیوں

آدم حوّا تے پئے صفی اللہ بن شیث ہابیل قابیل آیوں

ساری بدھی سی ہرنے صف جیہڑی بدھی ہر دی کھول زنبیل آیوں

ایسے طرح درند پرند ہو کے ابابیل تے چیل توں فیل آیوں

ایسے طرح ہی نام تے شکل ہر دی ہندا ہر یقین ہر تبدیل آیوں

وچہ ہنداں نام ہر نام تیرا ہر کم دی کر تکمیل آیوں

سورج چن تے زمین آسمان تارے ہر بن کے شکل جمیل آیوں

پچھوں لئی توں صف لپیٹ ساری اگوں کھولدا نویں توں ریل آیوں

چلدیاں ایسے طرح نظام رہناں ایسا سوچ نظام طویل آیوں

خالق واحد جمع مخلوق خالق واحد وچہ مخلوق تحویل آیوں

لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُوْلَدْ ہیں توں خود آپ بصیر وکیل آیوں

زندگی موت

جس اپنا آپ پچھاناں ایں پہلے ہر بھتیں آپ صغیر ہووے
مٹ بلبلے وانگ فنا ہووے تاں شان نشان کبیر ہووے
ہُن نفس آمارہ نوں مار توں وی تیرا مشکل کم یسیر ہووے
چھڈ اج دا کم ناں کل اُتّے متے کم دے وچہ تاخیر ہووے
نہیں وچہ اندھیر پناہ لیندا جو روشن صاحب ضمیر ہووے
ہے زندگی موت سوال تیرا تیری زندگی خواب تعبیر ہووے
کر حوصلہ بحر وچہ مار غوطہ تیرا مددگار فقیر ہووے
بھری صدف ملے سُچّے موتیاں دی تیری سامنے آجاگیر ہووے
بُھلے غیر خیال وجود وچوں تیری وچہ زبان تاثیر ہووے
ہو جا ہر دا ہر ہو جائے تیرا ہر شئے تیری تصویر ہووے
رانجھا ہیر تصویر مہینوال سوہنی ہر صورت بدر منیر ہووے
ٹُٹے تیری زنجیر جے پیر منّیں تیری صفت بشیر نظیر ہووے

نفسو نفسی دا عالم جہان سارا دنیا دار دلگیر اسیر ہووے
خیر الدّین دی من لے بیت جیہڑا مخفی راز دا اہل بصیر ہووے

انوکھا راہ

پائی زندگی مر کے موت کولوں گئے دُکھ تے سُکھ ناں بھاؤندا اے
مرے موت تھیں قبل حیات ہووے مویاں باہجھ سکون ناں آؤندا اے
کراں راز دی گل میں راز اندر محرم راز ای راز نوں پاؤندا اے
لگے اکھ جے کسے دی اک واری لگی اکھ تے اکھ ناں لاؤندا اے
پایا عشق انوکھڑے راہ مینوں پتہ رہیا ناں ناؤں تے تھاؤندا اے
رہے عدم موجودگی وچہ آپے وچوں تخم وجود دا چپاؤندا اے
ہویا دیس دے وچہ پردیس ڈٹھا پتہ رہیا ناں شہر تے گاؤندا اے
دا مٹی تے اگ بصیر پانی پتہ رہیا ناں دُھپ تے چھاؤندا اے

اکسیرِ

چھڈ یار نہ ٹکراں مار ایویں متھے وچ ناں لکھی تقدیر ہندی
من مرد توں راہ ہُدا کوئی ہتھ مرد دے ہر تدبیر ہندی
بناں رہبراں راہ نہیئں ہتھ آؤندے بناں شیر نہ پکدی کھیر ہندی
گل پیر فقیر جو کہہ دیوے اوہ سنگ تے پک لکیر ہندی
کرے دلاں تے اثر کلام اوہدا ایسی وچ زبان تاثیر ہندی
دیوے پین دے واسطے مے جیہڑی ہر مرض دے لئی اکسیر ہندی
مُردے کرے کلام دے نال زندہ کرامات ایہہ وچ فقیر ہندی
کرے دوئی دا سر جُدا ایسا ایسی نظر بصیر شمشیر ہندی

نحنُ اَقرب

جام آبِ حیات نصیب ہویا سمیں بدل کے ہور دے ہور ہوئے
وجہ اللہ والی جدوں نظر کھلی اکو قدر مدعی تے چور ہوئے

اِکّو ہوئے درند پرند سارے وچہ ہور وی آدم خور ہوئے
آب ہوا تے ارض سما اِکّو شب روز تے چن چکور ہوئے
اسم قسم تے رسم نے جسم اِکّو اِکّو اصل تھئیں کاگ تے مور ہوئے
کُلّ شَیئٍ یرجع علےٰ اَصلِہٖ دانے وچہ پروئے اک ڈور ہوئے
پتہ لادے لادا لاسارا دھکے نال مچاوندے شور ہوئے
سچ کہاں تے دیہن سزا مفتی لائے مفتیاں مفت دے کھور ہوئے
بازی ہارنی نہیں پسند کردے پھردے اپنے آپ منہ زور ہوئے
نَحنُ اَقرَبُ ذات پچھان ہوئی تکڑے لہے تے ناں کمزور ہوئے
زندہ موئے تے مرکے ہوئے زندہ لگی لو تے نویں نکور ہوئے
چڑھے لادی لائن بصیر جیہڑے وچہ زندیاں ایں درگور ہوئے

لاریب

جیہڑا اُم الکتاب نوں پڑھ بیٹھا اوہ اوسے دی رہے تفسیر کردا
اک نقطیوں علم سکھاوندا اے نہیئں مولوی وانگ تقریر کردا

مِٹھا سخن زبان تھیں بولدا اے نہیں کسے نوں وی دلگیر کردا
جیہڑی کسے توں گل ناں حل ہووے گل حل اٹل فقیر کردا
کرے دلوں قبول فقیر جیہنوں جھٹ اوس دی معاف تقصیر کردا
تیرلا دا نفس نوں مار کے تے اگے ہر دی ظاہر تصویر کردا
سارا دوئی دا داغ مٹا کے تے قلب روشن بدرِ منیر کردا
ھنداعاماں دے وچہ مغالطہ اے نہیں غلط بیان بصیر کردا

اشارے

چھڈ لوڑ کی یار دیدار دی اے شعلہ مار کے وانگ کوہ طور جل جا
انا الحق پکار منصور وانگوں اپنے آپ تھیں ہو ظہور جل جا
ایسا جل توں جل دی جل جاوے لاپلچ لوبھ ہنکار غرور جل جا
ہستی زیچ دے وانگ مٹا کے تے اپنے آپ دے وچہ سرور جل جا
ذرا جل دے دیکھ پروانیاں نوں کر غیر دے وہم نوں دور جل جا
تیرے نالوں تے سہے ہر شے چنگی کسے لکڑی وانگ تندور جل جا

جے توں راز نہانی نوں پاوناں ایں ہو کے ولی دی نظر منظور جل جا
ٹلھے وانگ قصور دے وچہ ہو کے کر ٹلھے دے وانگ قصور جل جا
ایویں وقت فضول گزارناں ایں کر عقل دماغ شعور جل جا
چل نظر دلیل تھیں تیز ہو کے شش جہت نوں کر عبور جل جا
صُمٌّ بُکمٌ بند زبان کر کے کسے نال ناں پائیں فتور جل جا
اپنی گلی نوں عشق دی اگ لا کے ققنس وانگ توں ہو مشہور جل جا
اس خاک دی خاک اُڑا کے تے پی کے نشہ شراب طہور جل جا
ایہہ مت بصیر فقیر دی اے لاریب ناں جان ضرور جل جا

میں بیکار

وچہ ہستی دے ہیں تے نیستی آں ہویا نیستی تھیں بیدار ہاں میں
وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُّوحِي ہر ہر دے وچہ شمار ہاں میں
مینوں پاگل پاگل آکھدے نے بڑا پاگلاں دا سردار ہاں میں
ضرب المثل ہویا وچہ پاگلاں دے وچہ عاقلاں دے اظہار ہاں میں

اپنا آپ مریض دوا آپے ہویا لاعلاج بیمار ہاں میں
کیلا وچہ کریرے دے بیج کے تے ہویا اپنا آپ شکار ہاں میں
مینوں کسے وی مذہب دی لوڑ ناہیں ہویا وچہ ناں رسم کفار ہاں میں
مینوں اپنے آپ دی خبر ناہیں ہویا ہر دا ای خبردار ہاں میں
جیہڑی میں تے میں ہے میں آکھی ادسے میں بھتیں میں بیزار ہاں میں
میں نہئیں تے توں ناں تاں ہووے ہووے توں ناں تاں بیکار ہاں میں
رہیا خاکیاں وچہ ناں آبیاں دے رہیا نوری تے ناں وچہ نار ہاں میں
صفت اپنی نہئیں بصیر کیتی ہویا صفت ستّار غفار ہاں میں

وَجہُ اللہ

نازک بات ہے بات نہئیں کہن والی ایہہ بات ہے بہت عجیب کوئی
کراں بات ضرور جو منہ آئی بھاویں بنے ہزار رقیب کوئی
نہئیں باطنی علم سکھا سکدا کرے لکھ خطاب خطیب کوئی
بناں فقر دے نہئیں خدا مل دا بھاویں سوچیئے لکھ ترکیب کوئی

چڑھ جائے جو عشق دی مرض اگے ملدا اوسنوں نہیں طبیب کوئی
کردا کسے نوں عشق ازل معاف ناہیں بھاویں ہووے امیر غریب کوئی
وجہُ اللہ دی دیکھیا دور بلیوں شاہ رگ دے نہیں قریب کوئی
جیہڑا اپنے اصل نوں پا جاوے اودھے جیہا ناں خوش نصیب کوئی
ہر سختیاں وچہ نصیبتاں دے بناں فقر دے نہیں مصیب کوئی
ہووے تاں نماز ادا تیری ملے فقر بصیر مجیب کوئی

صابری جام

بے صورتوں صورتاں ہر دیاں نے ہر صورتوں ظاہر تمام ہویا
ہر شے جہان دی ہے اکو خود آپ ای خاص تے عام ہویا
عدم ازل بھتیں لا وجود ابدوں وچہ ابد دے رب ناں رام ہویا
معنی علم دے خاص نوں جاننا ایں ناں کوئی پڑھن پڑھاندا کام ہویا
خود اپنی بھگتنی پیئی ہر نوں ایسا ہر دا سخت انجام ہویا
کم کاج رواج دراز کیتے ایس واسطے بے آرام ہویا

رکھے اپنے آپ دے ناں آپے میرا اپنا نہیئں کوئی نام ہویا
نہیئں وچہ موجود میت خانے نہیئں متقی نہیئں امام ہویا
کسے نال ناں ویر ناں غیر کوئی بناں کفر تھیں نہیئں اسلام ہویا
کُن کہن تھیں قبل موجود ساں میں کُن کل دا شروع نظام ہویا
لاپتہ ساں پتے نوں ڈھونڈا ساں پایا پتہ تے نہیئں قیام ہویا
تدوں اپنی کجھ پچھان ہوئی راہ رہبروں جدوں انعام ہویا
آپے نور ظہور سی طور اُتے خود آپ کلیم کلام ہویا
ڈر چاناں دوزخاں جنتاں دا پتیا صابری بحر دا جام ہویا
چھُٹا خانہ آفاق دی قید وچوں خیرالدّین دا خاص غلام ہویا
ہویا وچہ تاریک بصیر روشن ہر جا ای طور مقام ہویا

اہلِ نظر

ڈِٹھا عشق دے وچہ بازار جیہڑا رتی بھر ناں اوس تے ماس ہندا
جانی جان ہر جاندی لا بازی وچہ ہر ازمائش دے پاس ہندا
اَکا سِرّی بھیت عیاں ہووے اَکا سِرّہ بھیت لباس ہندا
جیہڑا بھیت بصیر چھپا رکھے اہل نظر اوہ قدر شناس ہندا

عارضی طور

رشتے داریاں ساریاں ختم ہوئیاں رہیا عیر تے ناں کوئی غیر ای اے
ہویا ختم سلوک فساد سارا کسے نال پیار ناں ویر ای اے
کوئی مرے تے بھانویں کوئی جیوے پیا میرے واسطے تے بس خیر ای اے
ایتھے عارضی طور بصیر الویں ایہہ جھٹ تے پل دی سیر ای اے

بے ریائی

ہوئی ختم نماز دکھاویاں دی بجھ اصل نماز دی نیت گئی اے
متھا مار کے ویکھیا بہت سارا ایسے واسطے چھٹ میت گئی اے
چھٹے وضو مصلیاں لوٹیاں تھیں چھٹ ورد وظائف دی ریت گئی اے
دل غیر دے وہم تھیں صاف ہویا جُمل ہر شے پاک پلیت گئی اے
اوس عمر دا خوف وی دور ہویا جیہڑی خرافات وچہ بیت گئی اے
ہویا خوب سکون قلوب اندر ہویار دے نال پریت گئی اے

ریاکاری دی گل نہیں کول میرے ایس واسطے پچھ پرتیت گئی اے
نسی میں بصیر جاں توں آیا میں توں دے گاونڈی گیت گئی اے

سعید

اپنا چراغ

بے سمجھ نوں سمجھ کی سمجھ کر دی گئی سمجھ تے سمجھ اک آگئی اے
ہر شے دے وچ ہر شے مخفی دسے خوب حجاب نوں چا گئی اے
گل گل والے دے گل پیندی ایہہ گل میرے گل پا گئی اے
گل جائے تے گل نہ جائے کدھرے گل گل مرشد دے لا گئی اے
خزاں باغ بہار نوں کریں جاوے جس طرف نوں عشق دی وا گئی اے
اگ عشق دی بے نیاز ڈِٹھی اگ میرا تندور وی تا گئی اے
حیف عاماں نوں گل ناں سمجھ آوے خاص عاشقاں نوں گل کھا گئی اے
بگلی غماں دی گل بصیر پائی خوشی گیت غماندے گا گئی اے

سوال

سارے جنگلاں وچہ آبادیاں دے کھویا گیا تے وچہ تلاش کیہڑا
کون شادیانوچہ بربادیاں دے ہویا بے آرام عیاش کیہڑا
بحرلے کنار حجاب کی لے ہویا ماسوا پردہ فاش کیہڑا
نبی ولی ہے کون سداں والا بُرا بھلا تے ہے بدمعاش کیہڑا
وچہ بت خانے بُت کون توڑے کون پوُجدا بُت تراش کیہڑا
جوڑ جوڑ کے واحد بنائے کیہڑا غضب نال کرداپاش پاش کیہڑا
دیکھ دیکھ کے خوشی منائے کیہڑا حسد نال کرداکاش کاش کیہڑا
کون تُرش گُفتار تھئیں دل توڑے کرے دلاں دے وچہ نقاش کیہڑا
کیہنوں وچہ میدان دے ہار آئی کون جُتیا کہے شاباش کیہڑا
جان دار جہان وچہ کون پھردا بے جان بصیرؔ ہے لاش کیہڑا

نشہ

میں تے جان کے وی کجھ جاندا نہیں ایویں جان کے جان جلا بیٹھا
نویں ریت پریت نوں چھیڑ کے تے اُتے اپنے حُکم چلا بیٹھا
یوسف کھُوہ بھتیں کڈھ کے مصر اندر ائی ٹنگ میں تول تُلا بیٹھا
رہیا سنگ میں ساریاں عاشقاں دے ہر نال میں میل ملا بیٹھا
مینوں خبر نہیں میں تے کون کوئی ایسا نشہ میں پی پلا بیٹھا
تدوں ہوش میری وچہ ہوش آئی جدوں اپنی ہوش بھلا بیٹھا
تا ہیوں گلی گلی گل میری گلی گلی میں گل گلا بیٹھا
کرے لکھ پرہیز بصیر بھاویں میں تے پاک پلیت رلا بیٹھا

مستی

دتی لا نے ہوش بھُلا ہر دی ہر سامنے کوئی معبود ای نہیں
ہوناں لا ای فرض روا آیا کوئی صوم صلوٰۃ مقصود ای نہیں

منگے ہتھ اُٹھا دُعا کس توں کوئی رُوبرُو موجود ای نہیں
جیہنوں واعظ بِٹھا وندے عرش اُتے اوہدی حد تے کوئی محدُود ای نہیں
ساجد اتے مسجود دی خبر ناہیں لکھ پڑھے قبول سجود ای نہیں
پھیرے بعد صلوٰت سلام جیہڑا بناں درد سلام درود ای نہیں
جیہڑا بحر بے کنار ہووے اوہدی کعبہ تے کوئی حدود ای نہیں
ہر شئے تے لا دی لا ہوئی اگے ہور بصیر وجود ای نہیں

لاجواب

ہوناں ظاہر ہویا تیرا ہر پاسے وچہ تاریاں دے مہتاب ایں توں
سارے تاریاں وچہ چمکار تیری آسمان دے وچہ آفتاب ایں توں
کتے موتیا چنبہ رویل نرگس کتے کھڑ یا پھُل گلاب ایں توں
آپے باغ بہار گلزار بنیاں مالی باغ دا آپ جناب ایں توں
وچہ دُکھ مصیبتاں تنگیاں دے بڑا جان تے سخت عذاب ایں توں
وچہ عیش آرام آزادیاں دے سُکھ چین تے بڑا ثواب ایں توں

ایہہ نین پران وی ہین تیرے آپے حسن جمال شباب ایں توں
کھاویں ٹھوکراں وچہ بڑھاپیاں دے ایسی زندگی وچہ خراب ایں توں
اُتے ممبراں بیٹھ عوام اگے ایویں کردا پیا خطاب ایں توں
ہندی سُتے نوں لوڑ جگان دی اے آپے جاگدا وچہ خواب ایں توں
جیوں روشنی وچہ اندھیر ہووے اَنج آپے ای وچہ حجاب ایں توں
جس اکھ دا دُور حجاب ہویا اوس اکھ دا نشہ شراب ایں توں
کتے ہویا صفور شکار گرُبہ کتے شاہی پرواز عقاب ایں توں
آوے ہوش ناں پوش لہا کے وی وچہ عشق بیمار بے تاب ایں توں
کتے حال غریب مسکین ہویا کتے مال وچہ مست نواب ایں توں
ہر گرُ تے سُر موسیقیاں دا سب راگ تے چنگ رباب ایں توں
اگے توں دے میں حلال ہوئی چھری میں دے گل قصاب ایں توں
لیا توں نے میں دا چکھ ذائقہ ہویا بھج تیار کباب ایں توں
ہر اک نوں اک سوال ہویا ہر اک ای لاجواب ایں توں
کہہ توں ناں توں ہیں توں ایں توں ساری گل دا لب لباب ایں توں

پتہ نہیئں ایہہ کون تے کون ہے اوہ بس اپنے ایں وچہ حساب ایں توں
ایہہ ہے کلام کلیم تیرا خود عالم علم کتاب ایں توں
ایہہ زندگی سفر مدام تیرا اُتے آب دے وانگ حباب ایں توں
ظاہر وچہ بصیر خزاں دِسے وِچ باطن خوب شاداب ایں توں

راہِ مُستقیم

جیہڑا اک آکھے اوہی دوسرا اے بنی ناں شریک شریک ہو جا
تیرا ہوناں ایں اصل تھئیں دور رکھے چھڈ خودی نوں خود نزدیک ہو جا
لبھتے قلب دی میل تے میل ہووے دلوں نرم تے نظر باریک ہو جا
پہلے ہار توں جیہڑا جُتنا ایں ہر ہر تھئیں ہار کے ٹھیک ہو جا
کر قلب نوں بلب دے وانگ روشن اکھ میٹ ناں وچہ تاریک ہو جا
اپنی نظر توں کیمیا قائم کر کے جتھوں تیک مرضی اوتھوں تیک ہو جا
دلوں دوئی دا خیال بھلا کے تے بس اپنی وچہ اُڈیک ہو جا
راہِ مستقیم بصیر ایہیو امر من کے تے ایسے لیک ہو جا

حیرت

ڈٹھا حیرت ناک مقام ایسا جیھتے دن اتے کوئی رات ناہیں
آوے نظر عجیب عجیب خانہ جیہدے وچہ کوئی نفی اثبات ناہیں
ملیا جدوں دا سبق توحید مینوں چھٹی ہون دے کوئی اوقات ناہیں
تیری ڈھونڈ وچہ گیا کھڑا ،چ آپے کسے نال ہوئی ملاقات ناہیں
ہویا کھان تے پین حرام میرا رہیا سون دی وچہ برات ناہیں
ایسا نظر دا قائم مقام ہویا جیہدے وچہ کوئی موت حیات ناہیں
ہر چیز دی شان شیان اِکوّ کوئی وکھرے لات منات ناہیں
میں توں ہویا توں میں ہویا میں توں وی وکھری ذات ناہیں
ڈاہڈا عشق دا تیز جنون ہویا رہی یاد کوئی صوم صلوات ناہیں
ہوئے ہوش حواس فرار سارے ہندی ہور تعریف صفات ناہیں
بس دیکھناں دی کی دیکھناں ایں اگے کہن والی کوئی بات ناہیں
ایہہ بولناں دی کوئی بولناں نہیں ہندے کوئی بیان حالات ناہیں

ہویا علم عنائت فقیر دا اے ایدوں ودھ کوئی ہور سوغات ناہیں
بے ادب مقصود نہیں پا سکدا بناں ادب بصیرؔ نجات ناہیں

واقف کار

ایہہ جسم تے جان وی ہے تیری میری گل رہے تیرے یاد سُن لے
اکھاں وہندیاں کن کلام سُندے کرے منہ تیرا ارشاد سُن لے
چڑھ دار تے عشق نماز ہووے اُتے لکڑی وانگ خراد سُن لے
وڑیں عشق دے وچہ بازار اویں جیویں ویلنے وچہ کماد سُن لے
دِتے گل کٹاں ایسے گل پِچھے ہویا کربلا وچہ جہاد سُن لے
ہے گل کیہڑی جیہڑی جاندا نہیئں پایا جان کے یار فساد سُن لے
ایس بحر لے کنار اندر ڈب موئے نے بڑے استاد سُن لے
مہینوال سوہنی اتے ہیر رانجھا سسی پنوں تے شیریں فرہاد سُن لے
تدوں صفت رحیم کریم تیری جدوں کریں توں کوئی امداد سُن لے
ہووے صفت اظہار قہار تیری جدوں وچہ کردار جلاد سُن لے

بیج واحد ہی کثرتاں ساریاں نے بھاویں ایس بھتیں لکھ تعداد سُن لے
سب کثرتاں جمع بنیاد اندر جمع کثرتاں واحد بنیاد سُن لے
بوٹے بیج بھتیں بیج تے بوٹیاں بھتیں آپے ماں تے باپ اولاد سُن لے
پھل پھُل تے خار بہار توں ہیں میرے کہن دی اصل مراد سُن لے
ایہہ آکھیاں وی نہیئں ایہہ ہندا اوہ آکھیاں نہیئں اعتماد سُن لے
سچ بولیاں جھوٹ وی ظاہر ہووے جھوٹ بولیاں نہیئں مفاد سُن لے
اگ وا مٹی پانی اک ہوئے رُوح چوہاں دا ہے اتحاد سُن لے
کسے ویلے وی رُوح نوں موت ناہیں رُوح رہے مدام آزاد سُن لے
اَلعِلمُ "نُقُطَۃُٗ" ہے سارا علم نقطیوں ہے ایجاد سُن لے
پٹی الف دی اصل ملا دیوے نقطہ بے دا کرے برباد سُن لے
میرا ہوناں اصل مقام تیرا اگل پک ہے وانگ فولاد سُن لے
تیرے باہجھ ناں دوسرا ہور کوئی خود ہیں توں آپ آباد سُن لے
جیہڑا اپنی نہیئں پچھان کردا اوہدی زندگی بے سواد سُن لے
خیرالدینؒ سرکارتاں ہوئے راضی جدوں کہیا بصیر فریاد سُن لے

بے زبان

لگی چُپ دی مُہر زبان اُتّے نہیئں کسے نوں کجھ وی کہن ہندا
اکھیں وہندیاں مکھی ناں کھان ہووے نہیئں کہے بغیر وی رہن ہندا
لتّاں ماریاں متّاں ناں آؤندیاں نے بے سوجھتاں نال نہیئں کھہن ہندا
نکلے لتّاں دا بھوت ناں نال متّاں بلی کولوں ناں شیر توں ڈھہن ہندا
دِسے عشق دا سفر دراز میںنوں نال چین دے پل ناں بہن ہندا
پیر ٹھ جائے جو ایس کھجور اُتّے مڑ فیر ناں اوس توں لہن ہندا
فِیْ اَنْفُسِکُمْ دی رمز پائیے بناں ٹرکھدے وکھ ناں ٹھہن ہندا
راہ گیر بصیرؔ ناں سفر مُکّے نہیئں درد فراق وی سہن ہندا

دو کنارے

ملے محرم راز ناں مول کوئی ہر حال بحال تمام میرا
سنگ ہندیاں بس بے سنگ ہاں میں سنگ جاندار راز نہیئں عام میرا

مینوں نفع نقصان وی نہیں کوئی ہے نفع نقصان نظام میرا
کراں بھلے دی بُرا مناؤندے نے ہے بھلے تھیں بُرا انجام میرا
کراں کم صغیر کبیر سارے کسے کم دے وچ نہیں نام میرا
نفع ہر دے کم دا ہر تائیں ہر اپنا کام ناکام میرا
ہر شے بولی میری وچ بولی کوئی سمجھ دا گھٹ کلام میرا
برف ہووے پانی پانی برف ہووے اج موت حیات مقام میرا
بیڑی زخم دی لُون اسوار ہویا وچوں اُڈیا چین آرام میرا
چِڑی باز دے نال پرواز کر گئی ہویا کھان تے پین حرام میرا
اٹھے پہر ہے بحر جنون اندر لہراں مار دا صابری جام میرا
بے ایمان نوں خبر ایمان دی اے ہے کفر تھیں ظاہر اسلام میرا
عشق بحر جنون دی لہر باہجوں نہیں وکھرا ہور مقام میرا
اس بحر بے کنار اندر ڈب موئے نے رب تے رام میرا
لاَ اِلٰہ نوں کر تصدیق بیٹھا اس واسطے نام بدنام میرا
کہے حال بصیر خرید سودا مے خانیوں ملے انعام میرا

ساز بے آواز

آئی سوچ وچار ہزار واری ہاں ہاں ہویا ہوں ہاں اوہی
ڈٹھا ہاتھیاں گھوڑیاں کیڑیاں نوں جی جی ہویا جوں جاں اوہی
پانی اگ اُتے پا کے ویکھیا میں شیں شیں ہویا شوں شاں اوہی
سُنے لاریاں سب ٹرک بولے پیں پیں ہویا پوں پاں اوہی
کھبے ویلیاں ویل کپاہ تائیں روں روں ہویا روں راں اوہی
سُنے رات نوں راگ صحرا اندر ٹیں ٹیں ہویا ٹوں ٹاں اوہی
وچوں کھڈاں دے ہور آواز آئی پھوں پھوں ہویا پھوں پھاں اوہی
بجے ساز ایہہ بے آواز سارا چیں چیں ہویا چوں چاں اوہی
مُنہ چار چوفیریوں فیریا میں توں توں ہویا توں تاں اوہی
ماری نظر بصیر وجود اُتے لا لا ہویا لوں لاں اوہی

ہیر دا وہڑا

جتناں ڈونگھا ہے دل دا راز میرا ہندا اتناں بحر دریا کوئی نہیں
جیا دھیان گیان باریک میرا ایسی ہے باریک ہوا کوئی نہیں
گیا ہیر دے صرف دیدار کارن کیتی جا کے ہور صدا کوئی نہیں
ٹھوٹھا جان کے بھنیاں وچہ وہڑے ہویا منگن کار گدا کوئی نہیں
ہوئی جدوں دی قائم نماز میری کیتی پرت نماز ادا کوئی نہیں
میرا ہجر تے وصل وی ختم ہویا میں منگدا ہور دُعا کوئی نہیں
اتے شمع دے وانگ پتنگ جل کے ہویا جتنا تیک فنا کوئی نہیں
آئیاں ہور وی گھاٹیاں سخت پینڈے ملی بناں فنا بقا کوئی نہیں
سرِ ہو کے سر دے دینا ایہہ مُلّاں نوں علم عطا کوئی نہیں
چڑھیا سولی دی شاہ منصورؔ ہو کے دتا جان میں وار خطا کوئی نہیں
لَمْ یَلِدْ وَلَمْ یُوْلَدْ ہویا خود ہاں میں آپ خُدا کوئی نہیں
لگی بھل میںنوں خود کھیڑیاں دی ہوئی رانجھیوں ہیر جُدا کوئی نہیں

میناں پتہ نہیں کون تے کی ہاں میں ہویا کدوندا ہیں ابتدا کوئی نہیں
آوے نظر کہ ہے ابتدا ایہو ابتدا دی وی انتہا کوئی نہیں
جیسا کیسا کہ ہے بس ہے چنگا کر حق یقین دعا کوئی نہیں
نہیں فیض بصیر نصیب ہندا جے راضی راہنما کوئی نہیں

الغرضی

بُت خانیاں مسجداں مندراں نوں چہ پتہ نہیں کی ڈھونڈدے لوک پھردے
نہیں تن من دھن قربان کردے لائی دلاں نوں دوئیدے روگ پھردے
اتے نک دے مکھی نہیں بہن دیندے یک تائی دی بھالدے جوگ پھردے
لیندے سار بصیر ناں جیوندیاں دی مویاں بعد مناؤندے سوگ پھردے

اپنا گھر

جیہڑی چیز وے دل میں نظر کرناں ابتدا کوئی نہیں انتہا کوئی نہیں
ہر وقت ہی کن پئے کُن سُن وے ایہدے سُنن دا وی مدعا کوئی نہیں
بدلے کروٹاں جویں مریض لاغر میرے کول تے ایہدی دوا کوئی نہیں
لاعلاج داکراں علاج کہڑا سکاں استوں ہو جدا کوئی نہیں
ناں چھڈیاں گزرناں سہ سکاں دسدا اسدے نال بنجا کوئی نہیں
حالت اسدی دیکھ بیمار ہویا ایسا دسدا لائق حکما کوئی نہیں
دکھ سن کے زمین آسمان لرزے حاکم عشق دا بجھیا لا کوئی نہیں
اندر ورمیاں گرمیاں نرمیاں نے میرا اجے فنا بقا کوئی نہیں
عاماں واسطے مکر فریب دسے خاصاں واسطے لک لکا کوئی نہیں
رونا ہسنا چپ بصیر بہتر اگوں ہور توں گل ہلا کوئی نہیں

پہلی حالت

پہلے شرع شریف دے کم اندر گوڈے مٹھے گھسے سجدے کردیاندے
سن دے رہے عذاب دے سخت مسلے ساہ سکدے رہے سی ڈردیاندے
بُھکھ دُکھ دے نال جہاد کیتے مندے حال رہے وانگ بردیاندے
نہیں ٹھہریا کوئی قریب آکے دُکھ درد مصیبتاں جردیاندے
ہویا کرم تے ناخدا پہتا بیڑے بحر وچ ڈبدیاں تردیاندے
ہو چلی سی کھیڈ خراب ساری بازی ہتھ آئی بازی ہردیاندے
جیکر حق دا راہ نصیب ہویا ہن موڈ خراب نے گھردیاندے
نہیں صبر تے شکر بقین کم لیندے دن گزردے سسکیاں بھردیاندے
دُکھ دتیاں عشق نہیں باز آوندا رہے نال ایہہ جیوندیاں مردیاندے
ایہدی شرع بصیر الگ ہندی کرے کجھ پرہیز ناں پردیاندے

ان ہونا

شکل مومناں ہوئی تے کی ہویا جیکر کافراں وانگ کرتوت ہووے
پھرن حال وِچ مست الست والے حال حال دے نال ثبوت ہووے
ودھ چکھیاں پت پر کھیاں توں داتا سور ماں سنت سپوت ہووے
گل چھیلی دے منمنے ہون جہڑے وِچ انہاندے ودھ ثال سوت ہووے
دھی بھلی بے لجی ناں اک ہندی پت بھلا ناں ایک کپوت ہووے
اوہدے سُکھ دی نہیئں امید ہندی بڈھے واری جے کسے دے پوت ہووے
جہڑے ہاردے پاؤن انعام ہیسکر جتن والیاں دے سریں جوت ہووے
دنیا جیف دے کلب نوں قلب جانے روشن قلب جو وِچ قلبوت ہووے
کہے باہر جو نہیئں درست اوہ وی جہڑا وِچ آکھے اوہ وی اوت ہووے
خالق وکھرا نہیئں مخلوق ناؤں جیوں روئی توں وکھ ناں سوت ہووے
جہدا اپنا نام نشان ناہیں اوہدے واسطے کی ملکوت ہووے
جہنوں اپنی نہیئں پہچان ہوئی اوہ جاندا کی ناسوت ہووے

کوئی دوسرا صفت نہئیں کرن والا کیویں اوسنوں ظاہر جبروت ہووے
وچہ لاوے لا البصیر ہووے اوہ خاص مقام لاہوت ہووے

آمنا سامنا

کر غور توں غیر نہئیں ہور کوئی کر دور حجاب ترسائی دا نہئیں
بناں دیدوے عید نہئیں ہو سکدی دیہہ یار دیدار شرمائی دا نہئیں
نہئیں ڈٹھیاں باہجہ آرام ماہی ماہی وانگ ماہی تڑپائی دا نہئیں
نین چین ناں لین دن رین دیندے تک لین وے رُخ پرتائی دا نہئیں
لگی عاشقاں نوں جہڑی مرض ہندی ہندا اوسنوں اثر دوائی دا نہئیں
دیہہ بھر کے جام آرام آوے اے پر گھول کے زہر پلائی دا نہئیں
کی ہوئی اے دس خطا ایسی ہو یا فعل کوئی بے وفائی دا نہئیں
خانہ کھسیا خانہ بدوش ہو یا تینوں کوئی افسوس جدائی دا نہئیں
اڑی پھڑی اے وانگ توں بچاندے ایویں الٹا سنگ اڑائی دا نہئیں
ڈاہڈی اگ فراق دی لاکے تے تن کانیاں وانگ سکائی دا نہئیں

کھیتی مہر دی نظر نال ہری کر کے اُتے قہر دا کڑا وسائی دا نہیں
ہو کے حال فقیر دے نال رہیئے اس تھیں وکھرا قدم ٹکائی دا نہیں
یکسوئی دا ساز وجا کے تے وچہ دوئی دا سُر وہائی دا نہیں
جہڑا بالیا آپ چراغ ہووے اونہوں مار کے پھوک بجھائی دا نہیں
دیہہ آب حیات بخار لبھے سینہ وانگ تندور تپائی دا نہیں
یا ساڑ بصیر کوہ طور وانگوں وچے ساڑ کلیم بچائی دا نہیں

میرا کرنا

ساری گل کیتی خود آپ بیتی کنیں اپنے سنی سنائی اے میں
حصہ ہور ناں کسے دا وچہ ایہدے ساری اپنی کھیڈ رچائی اے میں
شعراں وچہ نہیں حال بیان ہندا شاعری کیتی کوئی دل بھلائی اے میں
دراصل ہے دوئیدا نام دنیا کیتی ٹھیک بیان سچائی اے میں
صابن صبر دا دوئی نوں لا کے تے کری ذوئیدی خوب صفائی اے میں
جلوہ طور دا نہیں منظور کیتا پچھے یار دے جان جلائی اے میں

ہتھ یار دے واگ پھڑائی اے میں اک پل وی دیر ناں لائی اے میں
اک وسدی جھوک لٹائی اے میں اک اجڑی جھوک وسائی اے میں
دیر و حرم تھیں جان بچائی اے میں اگے غیر ناں دھون نوائی اے میں
اگے یار دے سری جھکائی اے میں بس مکدی گل مکائی اے میں
بھاری مار کے لا دی لانوں وی یکتائی دوتائی مٹائی اے میں
ہے کجھ وی کجھ نہیں اصل اندر ساری ایہہ حقیقت پائی اے میں
ہر نام دے وچ تبدیل ہویا بھی ہر شئے شکل وٹائی اے میں
نہیں ویکھیا کوئی تیار کردا ڈٹھی ہر شئے بنی بنائی اے میں
توں میں دا جدوں ملاپ ہویا پائی ملدیاں سار جدائی اے میں
نہیں میں دے نال سلوک کیتا آیا توں بصیر نائی اے میں

نا اُمیدی

اُم العبادت نماز ہے ترک دنیا جو بڑے تھیں بڑا ایہہ فرض ہووے
جاں اپنا ترک وجود کریئے تاں سِروں ادا ایہہ قرض ہووے

لالچ حسد غرور ناں حرص رکھے اک یار دے عشق دی مرض ہووے
رہے ستا وی یار دی لگن اندر بس یار مناں دی غرض ہووے
سر رکھ کے یار دے وچ قدماں لگاتار تیری ایہہ عرض ہووے
لا تقنطو بصیر ہوواں میرا لامکاں فی الارض ہووے

ثمر

گر گرو دا دسیا کم آؤناں ناں بھلناں ایہہ نشانیاں نوں
نہئیں بن دھیان گیان ہندا نہئیں گر بن گیان گیانیاں نوں
پانی تتیاں نال نہئیں گھر سڑدے نہئیں اگ لگی کدی پانیاں نوں
تیل کڈھناں کم ہے کوہلواندا نہئیں طاقت ایہہ مدھانیاں نوں
عشق وسدے گھر اجاڑ دیوے وخت پا دیندا راجے رانیاں نوں
علم عشق دا سدا محتاج رہندا کرے عشق پسند ویرانیاں نوں
ربِّ اَرِنی نہئیں فقیر کہندے ناں سندے لن ترانیاں نوں
سب کنز قدوریاں چھڈ بہندے ناں پڑھدے رام کہانیاں نوں

ولی سیف زبان تھیں کم لیندے نہیں چکدے تیر کمانیاں نوں
بیڑے نال اشاریاں تار دینے ڈک لیندینے زور طوفانیاں نوں
جھڑے پیر دی نظر منظور ہوئے اوہ جاندے راز نہانیاں نوں
فتح یاب بصیرؔ فقیر ہندے ہندی ہار ناں شیر حقانیاں نوں

ماضی

ملاں چھڈ توں رام کہانیاں نوں گلاں سدھیاں صاف تے ننگیاں نے
مدطھوں عاشقاں دے تساں حق اندر پیاں الٹ دُعاواں منگیاں نے
کجھ فتوے سخت سنا دتے کجھ ہور پہنچائیاں تنگیاں نے
پھُل ماریا خاص پیاریاں نے ناں ساتھ نبھایا سنگیاں نے
سارے ہس دے رہے مخول کر کے دتا فیض کی کہن ملنگیاں نے
کیتا ترس ناں عاشقاں صادقاں دا لاشاں پکڑ سولی لتے ٹنگیاں نے
تساں گھلیا ہیر نوں کھیڑیاں دے ناں کیتیاں حرکتاں چنگیاں نے
رانجھا تخت ہزارے نوں گیا خالی پچھوں خوشی منائی جھنگیاں نے

اٹھے دل دے تار پکار رانجھا لیا بول پہچان سوزنگیاں نے
کرے باہجہ دیدار ناں پرتیا ننے جھڑیاں عشق ماہی دے ڈنگیاں نے
جنہاں عشق دی خاص نماز نیتی اوہ رنگ ماہی وچہ رنگیاں نے
ہندے حاسد لوک بصیرؔ جھڑے ہون رنگیاں کہن نا رنگیاں نے

(صمیرہؔ)

ہمدردی

توڑ پنجرہ کریں آزاد پنچھی کرے کم جے عقل دماغ تیرا
چھڈ جائے پرندیاں ساریاں نوں اڈے نال شاہین دے زاغ تیرا
ایسا نفی اثبات دا ملے پانی رہے ہرا خزاں وچہ باغ تیرا
ہووے زخم فنا جدائی والا آوے نظر بقا ناں داغ تیرا
ناں وچہ طوفان دے بجھ سکے بناں تیل بتیں جلے چراغ تیرا
ایسی روشنی کرے بصیرؔ پیدا ملے جس دے وچہ سراغ تیرا

یک نظر

نیکی بدی ناں کدی وی تکدا اے جھڑا عارف ولی کامل مرد ہندا
ہر نال اوہدی گل بات ہندی اگے عام ناں ظاہر اوہ مرد ہندا
ویکھے رحم دی نظر دے نال ہر نوں نہئیں وانگ صیادؔ لے درد ہندا
ہنجوں اکھاں تھئیں رہن مدام جاری رنگ وانگ وسار دے نرد ہندا
بازی عشق شطرنج دی پا کے تے آگے یار دے ہار دا نرد ہندا
چہرا انج اداس معلوم ہووے جیویں بدر منیر وچہ گرد ہندا
سختی نال ناں کسے دے پیش آوے جگر سوز اوہدے سخن سرد ہندا
اوہدی کرے بصیر پہچان کوئی لکھ پردیاں وچہ بے پردہ ہندا

ٓ۔ صیاد۔ شکاری

ٹھکانے

کتے کرسی وچ آسمان ڈاہئی کتے دسیا ہویا وچ جگ ہونا
کِھڑی گل داکرے اعتبار کوئی کتے دسیا نیڑے شاہ رگ ہونا
کدی ہر دے نال شریک ہونا کدی ہر تھئیں صاف الگ ہونا
کتے قُلْ ھُوَاللّٰہُ اَحَدْ کہیا کتے وا مٹی پانی اگ ہونا
بنکے ہیر بھتہ بیلے آپ کھڑنا اگے آپ چَہرا ونڈیاں وگ ہونا
بن وچ آہو بن آپ جانا پچھے آپ صیاد تے سگ ہونا
کتے کنکر کوڈیاں بے قیمت کتے قیمتی لعل دانگ ہونا
کتے شاہ تے آپ گدا ہویوں کتے تاج شاہی پائی پگ ہونا
اگے دوڑ تیری پچھا چھوڑ تیرا ایویں لاپتہ وگ تگ ہونا
اس بحرِ عمیق تھئیں پار نیتھوں بناں ناخدا نہیں لگ ہونا
دیہ دیوے دی زیر ہنیر وانگوں اتوں بے فائدہ جگ مگ ہونا
کس دسیا یار بصیر تینوں سارے جگ اس ٹھگدا ٹھگ ہونا

اک نصیحت

ایسی کرتوں کار جو کم آوے نہ کرتوں کم استادیاں دے
ہووے مرگ تے کرافسوس ناہیں ناں چاکریں کوئی شادیاں دے
عین شین تے قاف دا ہو قیدی وقت گزرے نال آزادیاں دے
ہو نفی تے نفع ہزار ہووے نفعے نفس دے ہین بربادیاں دے
فائدے فقر دے فکر بغیں ہون لکھاں ہور چھڈدے سنگ امدایاں دے
کرنے ظلم نے دوتیاں دشمناں نے دھکے چڑھیا جدوں صیادیاں دے
انج کردے قدر نے عاشقاں دا جیوں خاوند بے اولادیاں دے
مرد اپنی پا مراد جاندے شربت پی کے نامرادیاں دے
نہ کردے کم دکھاویاں دے ناں سن دے ڈھول منادیاں دے
ہندے امن سکون پسند ایسے ناں ٹردے نال فسادیاں دے
رہنا لامکاں پسند کردے لگے دل ناں وچہ آبادیاں دے
کردے رقص بصیر جاں موج آوے بڑے کرم ہندے سوہنے ہادیاں دے

نامعلوم

دِسّے یاد وی اپنی غیر میںنوں کراں بھل تے وچہ قصور آں ہیں
پچھن والا وی نہیں کوئی کی دساں کہن سُنن تھیں وی مجبور آں ہیں
غرق اپنے آپ دے وچہ ہو کے رہندا اپنے وچہ سرور آں ہیں
مے خانے وی ہین محتاج میرے ایسا نشہ شراب طہور آں ہیں
خاک آب تھیں نہیں تعمیر میری ناری نہیں تے ناں کوئی نور آں ہیں
عقل فکر دے وچہ نہیں آسکدا ناں وچہ دماغ شعور آں ہیں
قاری حافظ نہیں قرآن دا ہیں ناں انجیل تورات زبور آں ہیں
کھلی ہاں کتاب کائنات اندر نہیں پڑھن والا مشہور آں ہیں
ناں موسٰی وانگ کلیم ہویا ہر ذرّہ طور ظہور آں ہیں
زندہ نہیں شمار جہان اندر ناں مُردہ وچہ قبور آں ہیں
میری منزل راستہ نہیں کوئی کسے وچہ مدار ضرور آں ہیں
کوئی نہیں جو کر تلاش میری ہو کے نیڑے تھیں نیڑے وی دور آں ہیں